
ХАРЖЕВСЬКА О.М.,
кандидат психологічних
наук, доцент, Хмельницький
національний університет,
м. Хмельницький, Україна

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИРІШЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена дослідженню питань розвитку професійно-адаптивного володіння іноземною мовою студентів інженерно-технічних спеціальностей під час навчання різних видів мовленнєвої діяльності. Проаналізовано формування критичного мислення у моделюванні та розв'язанні професійних проблемних ситуацій при поетапному навчанні усних видів мовленнєвої діяльності з опорою на письмові джерела за фахом. Розглянуто дослідження психофізіологічної бази механізму породження мовного вислову іноземною мовою у психолінгвістичному змісті, що розкриває поняття навичок чи умінь, як засобів мовних автоматизованих операцій з фонетичним, граматичним і лексичним матеріалом. Запропоновано методiku розвитку критичного мислення, засновану на творчій співпраці викладача та студентів, з метою розвитку аналітичного й науково-творчого підходів до вивчення матеріалу. Обґрунтовано інтерактивні види і форми діяльності як ефективні при моделюванні професійно-проблемних ситуацій для майбутніх фахівців інженерно-технічних спеціальностей.

Ключові слова: критичне мислення, професійно-орієнтоване навчання, комунікативна компетенція, пізнавальна діяльність, інтерактивні види навчання.

В статье исследуются вопросы развития профессионально-адаптивного владения иностранным языком студентами инженерно-технических специальностей при обучении разным видам речевой деятельности. Проанализировано формирование критического мышления при моделировании и

© ХАРЖЕВСЬКА О.М., 2017

решении профессиональных проблемных ситуаций в процессе поэтапного обучения устным видам речевой деятельности на основе письменных источников по специальности. Рассмотрено исследование психофизиологической базы механизма порождения речевого высказывания на иностранном языке психолингвистического содержания, которое раскрывает понятие навыков и умений как способов языковых автоматизированных операций с фонетическим, грамматическим и лексическим материалом. Предложена методика развития критического мышления, которая основана на творческом сотрудничестве преподавателя и студентов, с целью развития аналитического и научно-творческого подходов к изучению материала. Обоснованы интерактивные виды и формы деятельности как эффективные при моделировании профессионально-проблемных ситуаций для будущих специалистов инженерно-технических специальностей.

Ключевые слова: критическое мышление, профессионально-ориентированное обучение, коммуникативная компетенция, познавательная деятельность, интерактивные виды обучения.

The article is dedicated to the issue of the development of professionally adapted foreign language proficiency among the students of engineering specialties in the process of learning different types of language activities. In the process of gradual learning of oral types of language activities focused on professionally specific literature the formation of critical thinking in the modeling and solving of professionally-oriented problem situations are analyzed. The researches of psychophysiological basis of the foreign language utterance mechanism in psycholinguistic sense have been examined; it explains the notion of skills and abilities as the means of language automated operations with phonetic, grammar and vocabulary materials. In order to develop analytical and scientific approaches to the material learning the method of critical thinking development based on the creative cooperation of teacher and students has been suggested. The interactive forms of work that are considered to be effective in the process of modeling the situations of professional problems for the engineering specialists have been explained.

Key words: critical thinking, professionally-oriented learning, communicative competence, cognitive activity, interactive forms of work.

 ормування іншомовної компетенції серед студентів вишів є складовим компонентом системи професійної підготовки майбутніх фахівців інженерно-технічних спеціальностей. Основну увагу у цьому напрямку слід приділити питанню розвитку професійно-адаптивного володіння іноземною мовою під час навчання різних видів мовленнєвої діяльності. Тому продуктивність засвоєння матеріалу, безпосередньо пов'язаного зі змістом дійсної або майбутньої професійної діяльності студентів, сприятиме оволодінню уміннями професійно-спрямованого спілкування, формуванню в майбутніх фахівців професійної спрямованості особистості засобами мови, що вивчається, підвищенню професійної мотивації вивчення іноземної мови та створенню реальних передумов для розширення сфери професійно-спрямованого застосування іноземної мови.

Умінню розв'язувати проблемно-пошукові завдання сприяє розвиток критичного мислення у студентів. Умовою успіху в розвитку критичного мислення є висока пізнавальна активність самих студентів. Ефективне засвоєння знань передбачає таку організацію пізнавальної діяльності, при якій навчальний матеріал стає предметом активних розумових і практичних дій кожного студента, спрямованих на вирішення професійно-орієнтованих

завдань. Пошуки методів навчання, що підсилювали б активізацію процесу навчання, саме засобами іноземної мови, призводять до підвищення актуальності розвивальних і проблемних методів, самостійної роботи, творчих завдань. Тому психологічно обґрунтованою є така організація навчального процесу, за яким студенти вчаться не з примусу, а за бажанням і внутрішніми спонуканнями [1].

Проблеми навчання професійно-спрямованого усного і письмового мовлення розглядалися багатьма вченими на матеріалах різних спеціальностей і мов як в Україні, так і закордоном. Цьому питанню присвятили свої дослідження зокрема такі вчені як: Берман І.М., Бухбіндер В.А.[11], Скалкін В.Л.[6], Пірс Л. (Pierce L.), Літлвуд У. (Littlewood W.).

Дослідження можливості поетапного навчання професійно-спрямованого висловлення з опорою на письмові джерела за фахом, розвиток критичного мислення у моделюванні та розв'язанні професійних проблемних ситуацій доцільно розглядати як основу формування особистості майбутнього фахівця у інженерно-технічних спеціальностей. Висока конкуренція на світовому ринку праці диктує нам свої вимоги щодо навчання та підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Високе володіння фаховою лексикою розширює можливості конкурентоспроможності та кар'єрного

росту у майбутніх спеціалістів. Отже, потрібно будувати навчання так, щоб процес пізнання став цікавим і базувався на професійних орієнтирах самих студентів [2].

Одним із шляхів є впровадженням у педагогічну практику інтерактивних методів. Вони сприяють не тільки отриманню знань, але й навичок та вмінь. Важливим є не пошук єдиної правильної відповіді, а здатність вирішувати проблему. Інтерактивна технологія заняття розвиває критичне мислення студентів, їх читацьку і мовну культуру, здатність до самостійного аналізу, виховує толерантне ставлення до думки інших. Значно розширюються також пізнавальні можливості студентів. Використовуючи інтерактивні методи навчання, викладач активізує їх навчальну діяльність, стає організатором студентського колективу, консультантом дискусії. Студенти мають можливість розвивати комунікативні уміння і навички. Інтерактивне навчання – це навчання у спілкуванні. Головна особливість його методики полягає в тому, що пізнавальний процес відбувається у спільній діяльності викладача та студентів. Методика розвитку критичного мислення заснована на творчому співробітництві учня і вчителя, на розвитку в учнів аналітичного й творчого підходів до будь-якого матеріалу. Методика орієнтується не на запам'ятовування фактологічного матеріалу, а на постановку проблеми і пошук її розв'язку [3].

Під компетенцією в усній професійній мові ми розуміємо здатність до змістокодувальної і декодувальної діяльності та професійно-інформаційного орієнтування в ситуації спілкування, що спирається на весь комплекс знань, умінь та навиків, припускаючи свідомий вибір і будування нового на основі фразового контуру і лексич-

них одиниць, що складають основу іншомовного мовлення; автоматизм і відтворення готового, повторюваного раніше елемента професійної мови. Спостереження над розмовою в реальних умовах показують, що вирішити проблему оптимізації керування процесами породження і сприйняття усного висловлювання в навчальних цілях, не виходячи за межі психофізіології мови, неможливо, оскільки будь-який акт осмисленого мовного продукування, що характеризується принциповою двобічністю, є тимчасовою комунікаційною системою, що складається із узгоджених між собою лінгвопсихологічних систем або учасників спілкування [4,5].

Проблемам адекватного опису процесу породження мовного висловлювання присвятили свої праці такі вчені як: Виготський Л.С.[4], Жинкін М.І., Зимня І. О., Леонтьєв О. М.[5], Рубінштейн С.Л.

Розглянемо деякі дослідження психофізіологічної бази механізму породження мовного вислову. Ефект породження мовного висловлювання іноземною мовою є складнішим у психолінгвістичному змісті, ніж операції, що описують поняття навичок чи умінь. Під навичками володіння мовними засобами розуміють мовні автоматизовані операції з фонетичним, граматичним і лексичним матеріалом. Мовні навички забезпечують стабільно правильне, автоматизоване, комунікативне мотивоване використання мовних явищ у мовній діяльності. Мовне вміння – це здатність до свідомо-механічного виконання визначених дій, що використовуються у мові, чи структурування мовних знаків на основі отриманих раніше знань і деякої практики. Недооцінка навичу неприпустима, оскільки вона лежить в основі породження або відтворення

готових кліше, словосполучень, частин речення, речень і цілих висловлювань. Тому, можна стверджувати, що більш придатним психолінгвістичним терміном для опису феномена володіння мовою замість вторинних навичок є іншомовно-мовна комунікативна компетенція [6].

Проте, попри цікаві запропоновані теми вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, студентам часто бракує навичок володіння технічним вокабуляром, практики навичок вільної монологічної професійної мови. Маючи певні граматичні навички і середній шкільний словниковий запас, студенти зустрічаються з труднощами в продукуванні професійно-спрямованого усного монологічного висловлення. Крім того, спостерігаються порушення логіко-композиційної побудови висловлювань та не зовсім доречне чи змістовне використання тематичних термінів.

Для того, щоб виникло мовне спонукання, потрібно створити потрібні умови – систему взаємодіючих конкретних факторів об'єктивного і суб'єктивного плану, які залучають людину в мовну ситуацію. Отже, в основі мовного спонукання стоїть ситуація. Мотивація породжує комунікативний намір, що веде до орієнтування в умовах задачі, вибору того чи іншого способу її вирішення. Комунікативна спрямованість визначає роль того, хто говорить, як учасника спілкування, і визначає конкретну мету його висловлювання: інформувати слухачів, щось оцінювати, повідомляти, впливати на слухачів шляхом доказу. Тому при навчанні професійно-спрямованої монологічної та діалогічної мови необхідно забезпечити чітке ситуативне оформлення вправ з розгалуженням синтаксичних структур з метою створення рівня мотивації, достатнього для ко-

мунікативної спрямованості [7].

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, заздалегідь визначену мету, – створити комфортні умови для навчання, де кожен відчуває свою успішність, інтелектуальну можливість. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу, обставин і ситуацій [8].

Ось деякі інтерактивні види і форми роботи, що є найефективнішими при моделюванні проблемно-професійних ситуацій для студентів інженерно-технічних спеціальностей. Наприклад, створення реклами із виготовлення армованого скла для певних об'єктів. Цей вид роботи розвиває пам'ять, кмітливість, уважність, винахідливість, уміння логічно мислити, комбінувати. До того ж робити це можна ненав'язливо, у захоплюючій формі. Студенти поділені на мікрогрупи, які колективно створюють рекламний ролик продукту, який має зацікавити клієнтів, а також залучити низку інвесторів, для розширення виготовлення продукції. Вони повинні продумати мету, адресата, вид такого ролика. А на занятті кожна група студентів демонструє свою рекламу, а інші аналізують її за критеріями:

- Відповідність реклами запропонованому товару;
- Максимум інформації при мінімальній кількості слів (жанр рекламного ролика передбачає його стислість);
- Аргументованість;
- Доступність;
- Оригінальність.

Аналізуючи рекламні проекти, студенти можуть знову звернутися до тексту, будуть вчитися аргументувати

своє бачення актуальності запропонованого товару на ринку, будуть відстоювати власну думку, критично будуть реагувати на зауваження. І головне, все це буде відбуватися в невимушеній ігровій формі.

Однією з найпоширеніших інтерактивних форм роботи у вишій є семінар. Семінар сприяє формуванню в студентів навичок опрацювання наукових джерел, дає можливість оптимально враховувати їхні індивідуальні здібності. Викладач попередньо повинен повідомити тему, мету і завдання, рекомендовану літературу. Слід врахувати, що підготовка до семінару може викликати певні труднощі, оскільки вимагає пошукової роботи, вміння абстрагувати, щоб сформулювати особистісне враження, дійти до його логічної інтерпретації.

Тематичні модулі у формі співбесід і заліків. До заліку студенти готують невеликі доповіді (міні-лекції на питання, які пропонуються на залікових модулях). Всі студенти в групі розподіляються на критиків чи співдоповідачів. Доповідач вступає в дискусію з критикою, аргументує свою думку. Роль конформіста краще виконати викладачеві. Він повинен залишитися «нейтральним». На такому занятті виступає велика кількість студентів, викладач не тільки в інтерактивній формі з'ясовує рівень засвоєння ними певної теми, а й працює над удосконаленням їхнього усного монологічного та діалогічного мовлення.

Рольова гра. Засідання комісії по оцінці випуску сонячних панелей. Завчасно оголошується тема заняття, творчій групі студентів пропонують різні завдання: взяти на себе виконання ролей головного конструктора, директора заводу, інспектора з охорони праці, замовників і, обов'язково, експерта. Варто подбати і про зовнішні

зміни в аудиторії: парти розташовуються буквою «П». Роль ведучого виконує викладач, який пропонує низку професійно-орієнтованих завдань. Студенти у свою чергу повинні:

- Висловлювати різні, але протилежні, іноді зовсім дивні думки з проблеми, яка обговорюється;
- Можна сперечатися, не погоджуватися з загальноприйнятим баченням;
- Під час обговорення переходити на особистість опонента;
- Переривати співрозмовника;
- При відсутності аргументації спрямовувати розмову в інший бік.

«Мозкова атака». Цей вид діалогу активізує творчі здібності учнів. «Мозкова атака» передбачає такі етапи роботи:

- Оголошення теми і завдань заняття;
- Створення малих груп (5 – 6 осіб за власним вибором);
- Створення проблемної ситуації;
- Висування в малих групах різноманітних ідей;
- Систематизація ідей в групах;
- Критичне обговорення цих ідей;
- Формулювання висновків щодо вирішення даної проблемної ситуації. Під час проведення «мозкової атаки» викладач може з'ясувати рівень засвоєння студентами певної теми, а також запропонувати новий аспект її вирішення [2].

Дискусія. Дискусії умовно поділяють на такі види: дискусія-імітація; дискусія-узагальнення; дискусія-пошук істини; дискусія-роздум; дискусія-доказ. Так, проблема, яка розглядається під час дискусії-роздуми, має кілька шляхів вирішення і дає можливість сформулювати різні варіанти висновків, які ґрунтуються на суб'єктивних

позиціях студентів. У результаті дискусії обґрунтовується і практично перевіряється остаточно істина, певна сума знань. В основі дискусії-узагальнення лежить проблема, з'ясування якої допомагає узагальнити, систематизувати знання. А в процесі дискусії-імітації моделюються фрагменти наукових дискусій. Вирішальною є роль викладача під час дискусії-пошуку істини. Успіх її залежить від уміння педагога викликати студентів на полеміку, поставити такі питання і завдання, які б вели до самостійного пошуку істини, забезпечували підтримку всім учасникам дискусії. Отже, інтерактивні види та форми робіт активізують розумову діяльність студентів, сприяють зацікавленості предметом, розвивають логіку і критичне мислення [9].

Як практично прищеплювати критичний підхід до оволодіння матеріалом заняття? Ефективність навчально-виховного процесу залежить від таких закономірностей: 1) інтенсивності та якості чуттєвого сприйняття; 2) логічного осмислення сприйнятого; 3) практичного застосування осмисленого. Під час навчання найчастіше ця єдність чуттєвого, логічного та практики у педагогічному процесі ігнорується, оскільки за сприятливих обставин забезпечується ланцюжок: чуттєве сприйняття → логічне осмислення, без практичного застосування. Остання ланка (практичне застосування) переважно випадає. Саме тому згідно методики розвитку критичного мислення передбачено розв'язування проблемних задач, які виступають як логічне завершення пізнавального процесу, тобто являють собою застосування предметних знань, умінь та способів розумової діяльності на практиці [10].

Викладачеві завжди слід пам'ятати, що він працює не в якомусь позачасовому, абстрактному просторі, а в кон-

кретному соціальному середовищі, яке склалося історично. І тому йому постійно потрібно узгоджувати свою педагогічну діяльність з характером цього середовища, його закономірностями, викликами. Потік інформації в нашу добу неможливо опанувати ерудованій людині. Тому завдання вищої школи полягає не в передачі цієї інформації (професійних знань) тим, що навчаються, а у розвитку вмінь та навичок отримати цю інформацію, самостійно оволодівати нею, критично осмислювати. Знання підлягає постійному оновленню, поглибленню та вдосконаленню. Ось чому викладач повинен вчити здобувати їх не шляхом накопичення, складання у комірчину, а – сприйняттям, критичним мисленням. Такі знання сприяють розвитку та самореалізації особистості. А подання їх значною мірою вирішується через впровадження інноваційних технологій, зокрема читання та опрацювання фахової іншомовної літератури для розвитку критичного мислення (РКМ). Форми і методи роботи із зазначеної технології спрямовані на формування в студентів таких рис, як здатність самостійно здобувати необхідні знання, вміло застосовувати їх на практиці тощо. Технологія РКМ допомагає тому, хто навчається впорядковувати потік інформації, добирати з вивченого матеріалу головне, що сприяє його кращому сприйняттю і засвоєнню. Використання цієї технології створює на заняттях і атмосферу пошуку, творчості та співпраці, урізноманітнює роботу, забезпечує поглиблення у фаховий матеріал, ефективне спілкування з майбутнім роботодавцем і вмінні працювати в команді над будь-якими заданими проектами.

Заняття з іноземної мови за методикою РКМ далекі від авторитарності. Це своєрідний діалог, де той, що навчає і

ті, що навчаються створюють єдиний ансамбль, в якому кожна сторона зацікавлена у пошуку істини. Але не слід забувати, що провідна роль у даному випадку все ж таки належить викладачеві. Він добирає необхідний дидактичний матеріал, визначає прийоми його оволодіння тощо. Зокрема, за допомогою анкетування можна дізнатися, як сприйняли студенти програмну тему. Це допоможе зорієнтуватися у змісті та обсягом матеріалу, який вивчається, формах і засобах його оволодіння [11,12].

Методика розвитку критичного мислення забезпечує внутрішню мотивацію шляхом створення проблем-

них ситуацій на стадії виклику, а також зовнішніх стимулів (мотивування оцінок) на стадії рефлексії. Проте немає якоїсь однієї методики, керуючись якою, можна було б навчити критично мислити. Головне – вчити студентів аналізувати інформацію, ставити її під сумнів, адаптувати до певних умов, приймати чи відкидати.

Отже, розвивати вміння критично мислити слід практикувати вже на початкових курсах. Під час такого навчання студенти вчать бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані та виважені рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гринчишин О.М. Щодо основ комунікативно-мотивованого підходу до оволодіння іноземною мовою / О. М. Гринчишин, О.Ф. Волобуєва // *Проблеми загальної та педагогічної психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. – К., 2002. – Т.IV. Ч.6. – С. 65 – 67.
2. Харжевська О. М. Розвиток навичок інішомовного спілкування у студентів інженерно-технічних спеціальностей за допомогою внутрішньої мотивації / О. М. Харжевська // *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологія*. – 2016. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapdri_2016_4_10
3. Тягло О. В. Критичне мислення: [навч. посібник] / Тягло О. В. – Х.: Вид. група "Основа", 2008. – 187 с.
4. Выготский Л.С. Мышление и речь // *Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления* / Под.ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.В. Петухова. – М., 1981. – С.153 – 175.
5. Леонтьев А.А. Психолингвистика. – Л.: Наука, 1979. – 116 с.
6. Скалкин В.Л. Обучение монологическому высказыванию (на материале английского языка). – К.: Рад. шк., 1983. – 119 с.
7. Корінько Л.М. Роль критичного мислення у формуванні учнівських компетенцій. – Х.: Вид. група "Основа", 2010. – 95 с.
8. Олександренко К. В. Психолого-педагогічні умови розвитку професійної комунікативної діяльності майбутнього фахівця / К. В. Олександренко // *Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. пр.* – К., 2013. – Вип. 1 (32). – С. 253–257.
9. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. Пометун, Л. Пироженко – К.А.С.К., 2004. – 192 с.

10. Терно С.О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії) / С.О. Терно : [посібник для вчителя]. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 105 с. – Режим доступу: <http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/125.ukr.html>
11. Бухбиндер В.А. Речь и эмоции // Очерки методики обучения устной речи на иностранных языках/ Руковод.кол.авт. В.А. Бухбиндер. – Киев: Вища школа. Изд-во при Киев. ун-те, 1980. – С.37-40.
12. Penrose R. *Shadows of the mind: A search for the missing science of consciousness* / R. Penrose. – Oxford, 1994. – 457 p.

TRANSLITERATION OF REFERENCES:

1. Hrynychyshyn O.M. *Shchodo osnov komunikatyvno-motyvovanoho pidkhodu do ovolodinnia inozemnoiu movoiu* / O. M. Hrynychyshyn, O.F. Volobuieva // *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii. Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuka APN Ukrainy*. – K., 2002. – T.IV. Ch.6. – S. 65 – 67.
2. Kharzhevska O. M. *Rozvytok navychok inshomovnoho spilkuвання u studentiv inzhenerno-tehnichnykh spetsialnostei za dopomohoiu vnutrishnoi motyvatsii* / O. M. Kharzhevska // *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Psykholohiia*. – 2016. – Vyp. 4. – *Rezhym dostupu*: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2016_4_10
3. Tiahlo O. V. *Krytychne myslennia: [navch. posibnyk]* / Tiahlo O. V. – Kh.: Vyd. hrupa "Osnova", 2008. – 187 s.
4. Vygotskyi L.S. *Myshlenie i rech* // *Khrestomatyia po obshchei psikhologii. Psikhohyia myshlenia* / Pod.red. Iu.B. Gyppenreiter, V.V. Petukhova. – M., 1981. – S.153 – 175.
5. Leontev A.A. *Psikholingvistika*. – L.: Nauka, 1979. – 116 s.
6. Skalkin V.L. *Obuchenie monologicheskomu vyskazyvaniu (na materiale anglyiskogo yazyka)*. – K.: Rad. shk., 1983. – 119 s.
7. Korinko L.M. *Rol krytychnoho myslennia u formuvanni uchnivskykh kompetentsii*. – Kh.: Vyd. hrupa "Osnova", 2010. – 95 s.
8. Oleksandrenko K. V. *Psikhologo-pedahohichni umovy rozvytku profesiinoi komunikatyvnoi diialnosti maibutnoho fakhivtsia* / K. V. Oleksandrenko // *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy : zb. nauk. pr.* – K., 2013. – Vyp. 1 (32). – S. 253–257.
9. Pometun O. *Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid* / O. Pometun, L. Pyrozhenko – K.A.S.K., 2004. – 192 s.
10. Terno S.O. *Teoriia rozvytku krytychnoho myslennia (na prykladi navchannia istorii)* / S.O. Terno : [posibnyk dlia vchytelia]. – Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet, 2011. – 105 s. – *Rezhym dostupu*: <http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/125.ukr.html>
11. Bukhbynder V.A. *Rech i emotsii* // *Ocherky metodyky obucheniya ustnoi rechy na inostrannykh yazykakh* / Rukovod.kol.avt. V.A. Bukhbynder. – Kyev: Vyshcha shkola. Izd-vo pri Kiev. un-te, 1980. – S.37-40.
12. Penrose R. *Shadows of the mind: A search for the missing science of consciousness* / R. Penrose. – Oxford, 1994. – 457 p.

Kharzhevska Olha Mykhailivna

Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Foreign Languages
Department, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine

E-mail: kharzhevska@gmail.com

**THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' CRITICAL THINKING WHILE SOLVING
PROFESSIONALLY-ORIENTED TASKS AT THE FOREIGN LANGUAGE LESSONS**